

EVOLUȚIA ECONOMIEI SUBTERANE ÎN REPUBLICA MOLDOVA DIN PERSPECTIVA INTEGRĂRII EUROPENE

¹*Drd., Ion ARSENE*

²*Dr. hab., prof. univ., m.c. AȘM, Dumitru MOLDOVAN*

^{1,2}*Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, Chișinău, Bănulescu Bodoni, 61,
tel. (+373) 22 41 28, www.ase.md*

Abstract

When signing the Moldova-EU Association Agreement then its implementation, as well as the European integration aspirations of the Republic of Moldova, there are premises that the underground economy in the Republic of Moldova can be controlled more intensively, but also diminished as a share of GDP.

The experience of the European Union states in controlling and diminishing the phenomena of the underground economy can only be beneficial for Republic of Moldova, and the implementation of the already tested policies can definitely diminish and control the underground economic activities in our country.

The purpose of the research is to study the experience of other states in this field and to understand how the phenomenon could evolve from the perspective of the European integration of the Republic of Moldova.

Researching the experience of other European Union countries in this field will allow the adoption of effective economic policies that will lead to the intensification of the control of the underground economy in Republic of Moldova, but also its decrease.

Throughout the research, it is mainly planned to use the comparison and empirical research method.

Key words: *underground economy, tax evasion, "black work", money laundering, corruption, tax burden, regulatory burden, tax morality.*

JEL CLASSIFICATION: E26

Ținând cont de faptul, că ponderea fenomenelor economice subterane în PIB este mai mică în țările Uniunii Europene, dar și de experiența statelor membre UE în controlul și micșorarea economiei subterane, pornim de la ipoteza, că odată cu parcurgerea proceselor pre-integrare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană fenomenele economice subterane vor putea fi controlate mai intens, dar și micșorate ca pondere în PIB.

Ca exemplu de comparare a fost aleasă România, care a devenit membră a UE din 01 ianuarie 2007. Considerăm că experiența României, în acest domeniu, este, cea mai benefică din câteva considerente:

- I. România a parcurs procesul de integrare relativ recent și respectiv, datele sunt comparabile cu cele din ziua de astăzi.
- II. Economia României, ca și a Republicii Moldova a trecut printr-o perioadă de tranziție la economia de piață.
- III. Cultura și tradițiile din ambele state sunt practic identice.

Cercetătorii din România au studiat evoluția economiei subterane până și după aderarea la Uniunea Europeană. În cazul acestor cercetării au fost analizate dinamica ponderii economiei subterane în PIB până și după aderare, principale forme a activității economice subterane, metode de estimare a economiei subterane, precum și situația economiei subterane în România în comparație cu alte țări a Uniunii Europene sau la nivel de Uniune.

Studiind procesul de aderare a RM la UE, trebuie menționat faptul, că țara noastră a semnat la 28 și 29 noiembrie 2013, Acordul de Asociere, inclusiv pentru o Zonă de liber schimb aprofundat și cuprinzător (ZLSAC) și de liberalizare a regimului de vize cu Uniunea Europeană. România, la rândul său, a semnat Acordul de Asociere la 01 februarie 1993 și pe parcursul a 14 ani a parcurs mai mulți pași până la aderare.

Elaborarea unui program de combatere a economiei subterane presupune remodelarea economiei reale pentru ai determina imunitatea față de anumite manifestări ale economiei subterane, dar și pentru asigurarea permeabilității sale față de acele activități ce pot fi absorbite. Astfel, realizarea unui program de combatere a economiei subterane poate fi descris drept o acțiune ce presupune înțelegerea unor fenomene aparent divergente și mai ales a relațiilor stabilite între acestea. Astfel, putem desprinde următoarele **criterii relevante** care pot sta la baza elaborării unui **plan de combatere a economiei subterane**:

I. Identificarea formelor concrete în care economia subterană se manifestă, presupune elaborarea unui studiu privind evaluarea ponderii evaziunii fiscale în fiecare activitate, pornindu-se simultan de la aspectele teoretice cunoscute și de la modul concret de desfășurare pentru identificarea și înțelegerea particularităților sale.

II. Identificarea cauzelor specifice economiei subterane este un obiectiv la fel de important, deoarece și în această situație în spatele cauzelor universal valabile stau particularități a căror înțelegere atentă este necesară. Astfel, deși o medie rezonabilă a presiunii fiscale sugerează, în principiu, orientarea spre identificarea cu prioritate a altor cauze ale economiei subterane, o examinare analitică, pe grupe de activități, poate să demonstreze existența unor rate marginale ce pot influența în mod determinant comportamentul unor contribuabili. Situația este valabilă și pentru analiza intensității reglementărilor, unde pot exista distorsiuni importante în spatele unor regulamente și norme care, analizate individual, corespund scopului pentru care au fost elaborate

III. Analiza fiecărei situații cu metode economice și asigurarea unui raport echilibrat între măsurile de stimulare și cele coercitive, cunoscut fiind faptul că acestea au un caracter exclusiv juridic, raportându-se la numărul de infracțiuni constatate, la prejudiciile generate de acestea și la propunerile de înlăsurare a măsurilor coercitive.

IV. Asigurarea unui suport economic capabil să absoarbă capacitățile economice și forța de muncă disponibilizată din economia subterană, astfel încât adoptarea unor măsuri de combatere să se realizeze pe fondul unui program de creștere economică, capabil să ofere alternative atât persoanelor dispuse să renunțe la desfășurarea activității în această zonă, cât și pentru consumatorii mărfurilor și serviciilor oferite de aceștia. În aplicarea acestui principiu, trebuie ținut seama de faptul că, pe lângă marii profitori, un număr important de persoane își asigură strict supraviețuirea din veniturile realizate ilicit sau consumând produse de contrabandă.

V. Continuitatea programelor și fixarea unor obiective realiste, corelate permanent cu cele similare derulate pe plan internațional, presupun consecvența aplicării măsurilor cu rezultate pe termen mediu și lung, forța acestora fiind stabilită de practicile zonei în care se desfășoară activitatea, evitând astfel migrația capitalurilor spre fiscalizări mai blânde.

Pe parcursul cercetării au fost comparate situația din Republica Moldova și România privitor la principalele forme și cauze ale economiei subterane, pentru a identifica situația României în acest aspect, precum și oportunități de îmbunătățit în țara noastră.

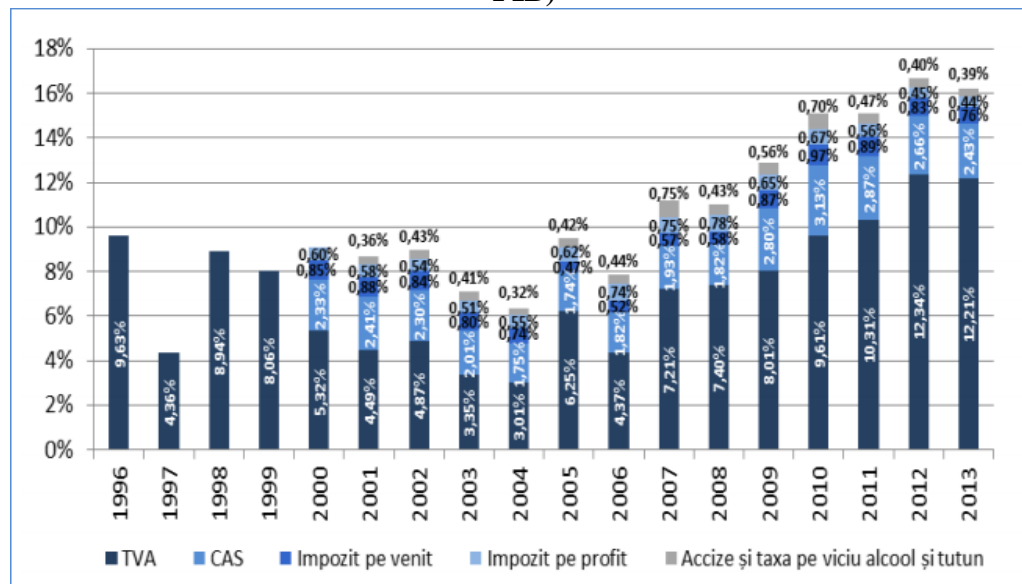
Dacă ne referim la principalele forme de manifestare ale economiei subterane, acestea sunt:

- Evaziunea fiscală
- Munca „la negru”
- Procesul de spălare a banilor
- Corupția
- Activități violente ale economiei subterane (terorismul, contrabanda, traficul de droguri și de arme, prostituția, etc.)

Conform calculelor Consiliului fiscal pe baza datelor Institutului Național de Statistică din România, **evaziunea fiscală** are o dimensiune foarte ridicată în România, reprezentând 16,2% din PIB în anul 2013. Dacă România ar colecta impozitele și taxele pe care le are la maxim, ar avea venituri bugetare ca procent din PIB peste media europeană, în condițiile în care nivelul legal al principalelor taxe și impozite în România este mai mare decât media europeană. Aproximativ 75%

din evaziunea fiscală este generată la TVA, aceasta atingând un maxim de 12,34% din PIB în 2012, urmând ca în 2013 să înregistreze o ușoară scădere până la 12,21% din PIB. [2, p.124]

Figura 1 Evoluția evaziunii fiscale pe principalele impozite și taxe în România (% din PIB)

Sursa: *Raportul anual pe anul 2013 a Consiliului fiscal din Romania*, București: Consiliul Fiscal. p. 124. website: <http://www.consiliulfiscal.ro>. ISSN 2344-682X. p. 125

În Republica Moldova IFS prezintă Rapoarte privitor la numărul de cazuri de întocmire a proceselor contravenționale, însă aceasta pe de departe nu reflectă situația reală a evaziunii fiscale.

Conform IFS, în 2016, au fost întocmite 6710 procese verbale contravenționale în sumă de 7617,8 mii lei. [1, p.16]

Putem concluziona, că chiar dacă nu putem compara cu exactitate datele privitor la evaziunea fiscală, datorită amplitudinii fenomenului, evaziunea fiscală în țara noastră are o amploare foarte mare.

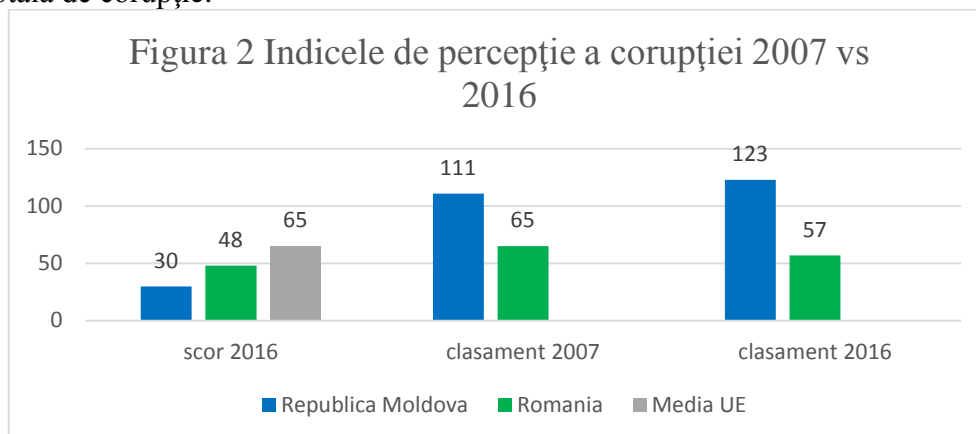
Comparând **munca „la negru”**, ca următoarea formă de manifestare a economiei subterane, observăm, că în România, munca fără forme legale reprezintă între 15-20% din PIB, potrivit Raportului de țară al Uniunii Europene, dat publicității în 2017. Dacă luăm în calcul procentul minim de 15% din PIB, rezultă că românii bagă în buzunare 123 miliarde de lei, circa 27 miliarde de euro, din diverse activități nedeclarate. Iar statul va pierde 54% din această sumă, adică 66 miliarde de lei. Doar bulgarii, grecii și portughezii întrec românii la acest capitol. Peste un milion de oameni lucrează la negru în România. [3]

În Republica Moldova, în 2014, un total de 385,500 de persoane au avut un loc de muncă informal ca locul de muncă de bază, care reprezintă 32,5% din populația ocupată. După industrie, ocuparea informală este deosebit de ridicată în agricultură (73%), urmată de comerț, hoteluri și restaurante și construcții. O mare parte din locurile de muncă informale o reprezintă ocupații elementare. Estimările arată că 57% din populația ocupată nu a declarat pe deplin salariile și salariile nedeclarate s-au ridicat la 9,3 miliarde lei sau 45% din fondul de salarii în 2010. [4]

Putem concluziona, că munca „la negru” are o amploare aproximativ de două ori mai mare în țara noastră, decât în România. Implementarea de politici economice eficiente, care ar diminua amploarea fenomenului, ar micșora substanțial mărimea economiei subterane.

Comparând **corupția** ca formă de manifestare a economiei subterane, observăm, că Republica Moldova rămâne considerabil în urmă față de România. Principalul indicator al nivelului corupției este Indicele de Percepție a Corupției calculat de Transparency International. IPC este un indice agregat care reflectă nivelul percepției corupției din sectorul public în diferite țări ale lumii.

Indicele se calculează la o scară de la 0 până la 100, unde „0” semnifică corupție totală, iar „100” – lipsă totală de corupție.

Sursa: *Clasamentul Transparency International*, disponibil:

<http://www.transparency.md/2017/01/25/transparency-international-lanseaza-indicele-perceptiei-coruptiei-2016/>

Observăm, că în ultimii 10 ani, Republica Moldova și-a înrăutățit clasamentul (de pe locul 111 în 2007, pe locul 123 în 2016), pe când România, din contra, și-a îmbunătățit clasamentul, urcând 8 poziții, până pe locul 57 din 176 de țări. De remarcat că rezultatele IPC 2016 sunt cele mai proaste pentru Republica Moldova în ultimii cinci ani. [5]

Analizând **activitățile violente ale economiei subterane (terorismul, contrabanda, traficul de droguri și de arme, prostituția, etc.)** observăm, că Republica Moldova se află pe locul 65 din 91 de state privind “piața neagră”, potrivit datelor unui studiu care evaluează “piața neagră” din întreaga lume, iar cea mai mare valoare a acesteia este dată de traficul de droguri – 225 milioane USD și mărfurile contrafăcute – 45 mil. USD. România s-a situat pe locul 45, cu o valoare a comerțului “la negru” de 1,54 mld. USD. Cea mai mare parte din acesta îl constituie contrabanda cu țigări (1,3 mld. dolari), soft-ul piratat fiind evaluat la 200 milioane de dolari. [6]

Putem concluziona, că și la acest capitol, țara noastră are o situație mult mai rea decât România.

Pentru înțelegerea, reducerea și combaterea consecințelor economiei subterane este necesar de identificat factorii fundamentali, care influențează procesele ce stau la baza formării acesteia. În literatura de specialitate au fost identificați un set de factori cu impact sistemic asupra economiei subterane, menționând că nu este o listă comprehensivă:

- I. **Povara fiscală** – se are în vedere, în primul rând, structura sistemului fiscal, mărimea taxelor și contribuțiilor sociale. Un sistem prea complex, cu rate ridicate a taxelor contribuie direct la creșterea proceselor de evaziune fiscală.
- II. **Povara regulatorie** – este echivalentă cu complexitatea legislativă și barierele administrative din diferite domenii, care influențează procesul de deschidere, gestionare și închidere a unei afaceri. În cazul acesta, costurile de conformare fiind prea ridicate, măresc probabilitatea de nerespectare a prevederilor respective.
- III. **Moralitatea fiscală** – este totalitate normelor sociale și morale, care modelează atitudinea oamenilor față de plata impozitelor. Aceste norme rezultă din percepția cetățenilor a calității instituțiilor și serviciilor publice, echității sistemului fiscal, nivelului corupției, etc. [7, p.p. 13-14]

Influența acestor factori variază de la o țară la alta, în dependență de nivelul de dezvoltare a economiei. Schneider a sistematizat factorii cheie după influența lor asupra economiei subterane și a ajuns la concluzia că cel mai important factor este povara fiscală, urmat de moralitatea fiscală. [7, p.14]

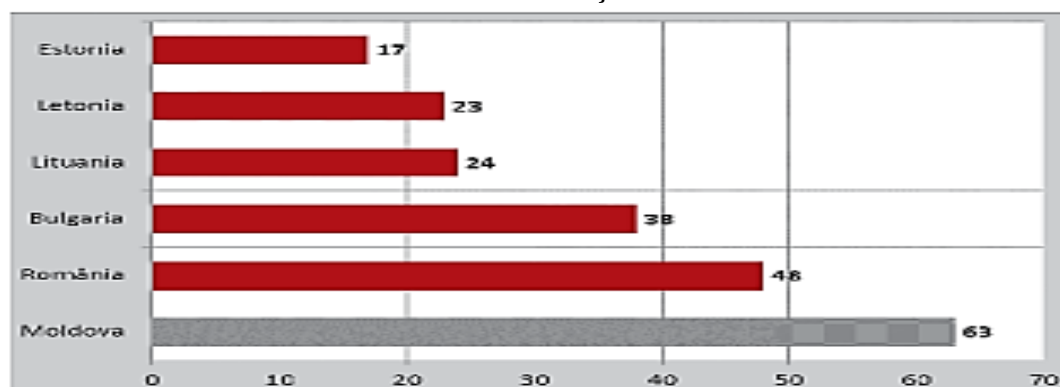
Presiunea fiscală în Republica Moldova pare a fi una moderată: conform clasamentului "Doing Business 2015", totalul taxelor ca parte din profitul agenților comerciali este de 39,7%, în timp ce în România acesta constituie 43,2%. [8, p.48]

În general, mărimea impozitelor aplicate în Republica Moldova nu este mare, în comparație cu alte țări de referință. Percepția negativă în ceea ce privește presiunea fiscală mare în rândul oamenilor de afaceri provine din: (i) productivitatea scăzută și gradul înalt de sofisticarea afacerilor din Republica Moldova, care cauzează condiții financiare precare și instabile; (ii) rezultate mici din impozitele plătite. Aceștia sunt factorii determinanți, care alimentează motivațiile agenților economici să evite achitarea taxelor și să recurgă la căi informale. [8, p.50]

Cadrul de reglementare al activității întreprinderilor definește regulile jocului stabilite de guvern, care trebuie să fie urmate de agenții economici. Teoretic, aceste regulamente trebuie să descurajeze orice externalități negative și, în același timp, să încurajeze externalitățile pozitive generate de agenții economici, astfel încât antreprenorii să-și desfășoare activitatea fără restricții în domeniile lor principale și să contribuie, în toate modalitățile posibile, la dezvoltarea țării. Cu toate acestea, atunci când aceste norme sunt netransparente, imprevizibile, împovărătoare, abuzive sau aplicate inegal și discreționar în raport cu diferiți participanți la joc, toate părțile implicate vor căuta modalități de a le evita. Prin urmare, calitatea cadrului de reglementare este esențială în explicarea propensiunii agenților economici de a recurge la căi informale. Cea mai credibilă, dar departe de a fi perfectă măsură de reglementare a calității afacerilor îl constituie Indicele Băncii Mondiale privind “ușurința desfășurării afacerilor” - „Doing Business”. Conform rezultatelor studiului realizat în 2015, Republica Moldova s-a poziționat pe locul 63 din 189 de țări, realizând un salt cu 19 poziții față de anul precedent (când s-a clasat pe locul 89 din 189 de țări). [8, p.41]

România s-a clasat pe locul 48 în același clasament „Doing Business”.

Figura 3 Clasamentul “Doing Business 2015” pentru R. Moldova și alte țări de referință

Sursa: Doing Business 2014 și 2015, Banca Mondială.

În practica internațională, cel mai des, pentru evaluarea **moralității fiscale** se utilizează una dintre întrebările prezente în Studiul Mondial al Valorilor - World Values Survey (WVS). WVS reprezintă o anchetă, realizată în cadrul unui proiect de cercetare la nivel mondial, care explorează impactul socio-politic al valorilor, credințelor și atitudinilor oamenilor și modul în care acestea se schimbă în timp. [7, p.20]

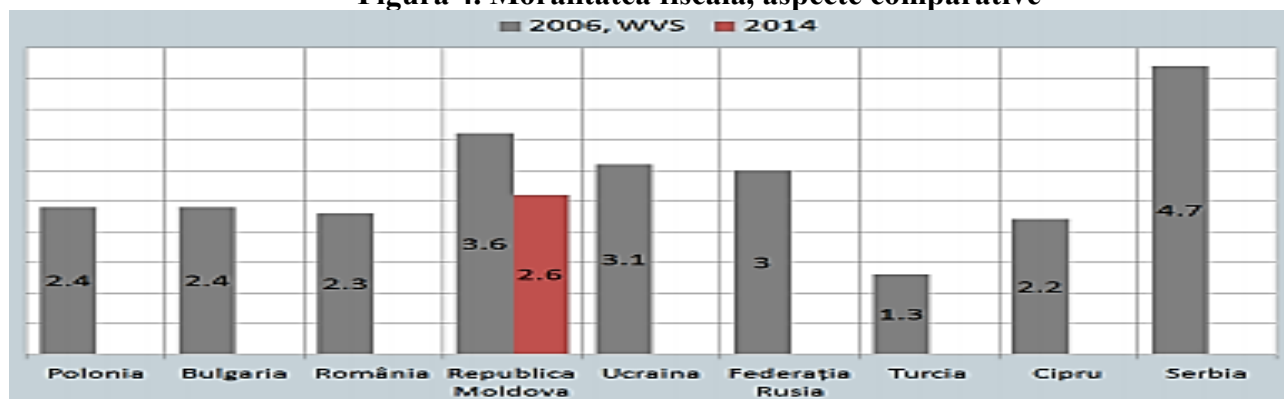
În studiul WVS din 2006 a fost inclusă și Republica Moldova. Totuși pentru a releva realitățile actuale din Republica Moldova, a fost elaborat un chestionar. O parte din întrebările prezente în chestionar au fost preluate din WVS, iar apoi ajustate, în timp ce altele au fost compuse de autori. Chestionarul a constatat din întrebări care au avut drept scop identificarea atitudinii populației față de justiție, instituțiile statului și serviciile publice, gestionare și transparența finanțelor publice, sistemul de pensii. Întrebarea din chestionar referitoare la moralitatea fiscală este asemănătoare cu cea din WVS. Astfel nivelul moralității fiscale a fost evaluat în dependență de răspunsurile la întrebarea: „Cât de justificată vi se pare următoarea afirmație? Dacă ați avea șansa de a-ți declara un venit mai mic doar ca să achitați mai puține impozite”. Răspunsurile la întrebare

au fost notate cu valori de la 1 la 10, unde 1 corespunde enunțului „nu este justificat”, iar 10 înseamnă „este justificat”.

Scorul mediu la această întrebare, fără a lua în considerare persoanele ce nu au răspuns sau nu au știut ce să răspundă, a fost de 2,6 puncte. Comparația dintre nivelul actual de 2,6 puncte cu scorul de 3,6 puncte obținut în 2006, în baza anchetei WVS, relevă un progres în acest domeniu.

În același timp, chiar și acest progres menține Republica Moldova la un nivel scăzut comparativ cu alte state din regiune, inclusiv România. Această comparație denotă o situație nefavorabilă, astfel în Republica Moldova este o motivare mai mică pentru plata impozitelor, fapt ce ar putea explica dificultăți sporite în realizarea colectărilor fiscale. [7, p.21]

Figura 4. Moralitatea fiscală, aspecte comparative

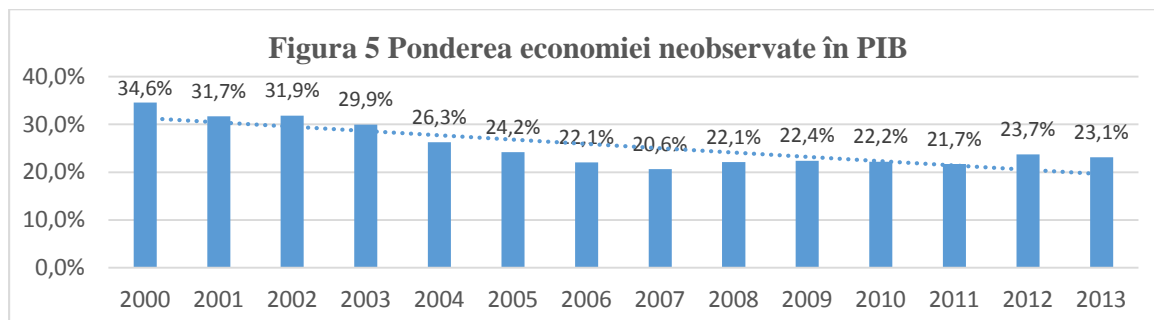
Sursa: Budianschi D., Lupușor A., Fală A., Morcotilo Iu. „Discrepanța fiscală – o realitate invizibilă”, Chișinău 2014, p.21

Putem concluziona, că Republica Moldova are o situație mai bună doar la capitolul povară fiscală, față de România, pe când la capitolele povară regulatorie și moralitate fiscală – rămâne semnificativ în urmă.

Dacă comparăm **ponderea economiei subterane în PIB**, observăm o discrepanță majoră – în jur de 50% în Republica Moldova și în jur de 30% în România.

În Moldova sunt mai multe organizații naționale și internaționale, care încearcă să măsoare fenomenele economice subterane. Sunt efectuate și niște tentative de cercetări fragmentate față de aceste fenomene. În Republica Moldova, economia ilegală nu se calculează, nu există o metodologie de colectare a datelor și nici de estimare. Însă, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova estimează așa-numita economie neobservată. Elementele care fac parte din economia neobservată sunt cunoscute, iar metodologia estimării este foarte aproximativă. [9, p.p. 18-19]

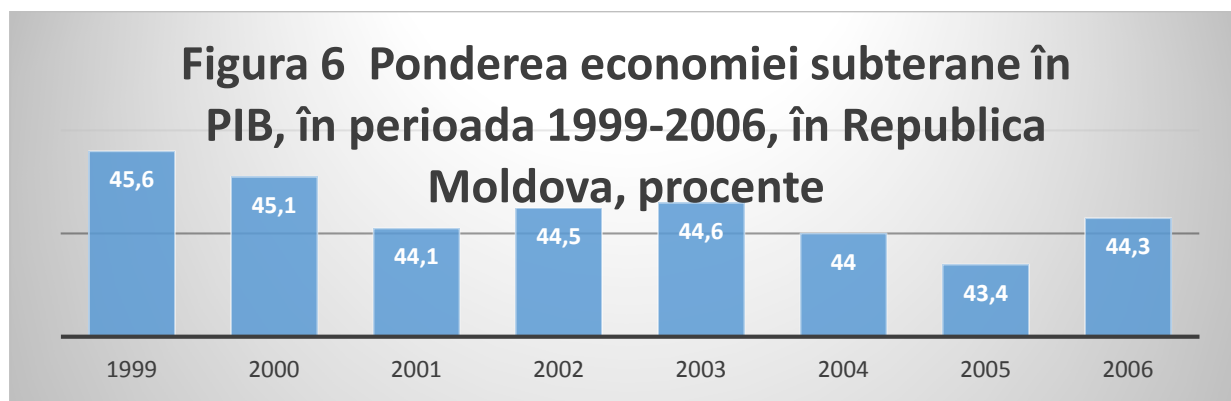
În figura 5 este prezentată evoluția economiei neobservate în perioada anilor 2000-2013, conform Biroului Național de Statistică din Republica Moldova.

Sursa: Biroul Național de Statistică a Republicii Moldova, <http://www.statistica.md/>

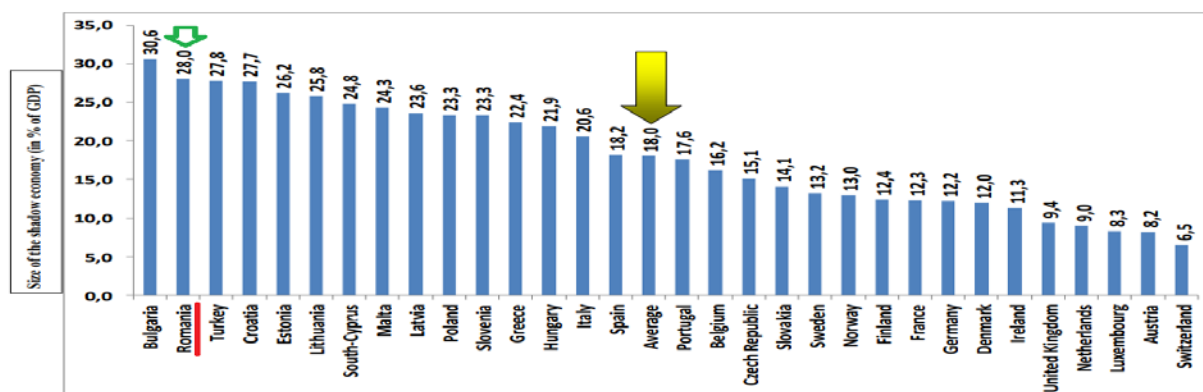
Datele prezentate de BNS, arată, că economia neobservată a avut o tendință de descreștere până în anul 2007 și a început din nou să crească începând cu anul 2008. Trebuie de menționat, că conform datelor statistice, odată cu începerea crizei mondiale din 2008, tendința de creștere a fenomenelor subterane este specifică pentru majoritatea țărilor lumii.

Conform Raportului Băncii Mondiale ”Economia subterană în întreaga lume, Noi estimări pentru 162 de țări din 1999 până în 2007”, publicat în anul 2010, Moldova, alături de Ucraina și Georgia se situa pe primele locuri după mărimea economiei subterane în PIB. Astfel, Republica Moldova a avut o medie pe ani de 44,5% din PIB, pentru perioada 1999-2007, România – 32,6%, Ucraina – 49,7% și Georgia – 65,8%. [11, p. 23]

Sursa: Datele Raportului Băncii Mondiale ”Economia subterană în întreaga lume, Noi estimări pentru 162 de țări din 1999 până în 2007”, pag.23

În figura 7 vedem, că în 2015, România rămânea în continuare cu o economie subterană semnificativă, a doua după pondere în PIB (28%) din UE și mult peste media UE de 18%.

Sursa: Friedrich Schneider. „Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments...”, disponibil <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2015/ShadEcEurope31.pdf>

Figura 7 Ponderea economiei subterane în PIB în 31 state europene, în 2015 (%)

CONCLUZII

Putem concluziona, studiind experiența României, că există toate premisele ca odată cu parcurgerea proceselor pre-integrare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană fenomenele economice subterane vor putea fi controlate mai intens, dar și micșorate ca pondere în PIB. România a făcut progrese semnificative în micșorarea economiei subterane, în special în perioada de pregătire de aderare la Uniunea Europeană. Totodată, și România mai are mult de lucrat la diminuarea fenomenului economiei subterane, ea situându-se pe locul doi în UE, după ponderea acesteia în PIB.

Pe lângă faptul că Republica Moldova are o economie subterană mai dezvoltată, stăm mai prost ca România și la principalii indicatori care favorizează dezvoltarea acesteia. Considerăm, că implementarea de reforme direcționate spre îmbunătățirea acestor indicatori poate crea premise de diminuare a fenomenelor subterane.

Cercetarea experienței României va permite adoptarea de politici economice eficiente, care să conducă la intensificarea controlului economiei subterane în Republica Moldova, dar și la micșorarea acesteia.

Lista de abrevieri:

- BNS - Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
- IFS – Inspectoratul Fiscal de Stat al Republicii Moldova
- IPC - Indicele de Percepție a Corupției
- PIB – Produs Intern Brut
- UE – Uniunea Europeană
- TVA – Taxa pe Valoare Adăugată
- WVS – World Values Survey

BIBLIOGRAFIE:

1. Raport de activitate al Serviciului Fiscal de Stat pe anul 2016. Disponibil pe Internet: www.sfs.md.
2. Raportul anual pe anul 2013 a Consiliului fiscal din Romania, București: Consiliul Fiscal. p. 124. Disponibil pe Internet: <http://www.consiliulfiscal.ro>. ISSN 2344-682X
3. <http://jurnalul.ro/bani-afaceri/economia/economia-neagra-inghite-pestes-un-sfert-din-pib-750786.html>
4. Campania *Tranziția Moldovei la economia formală*, Disponibil pe Internet: <http://msmps.gov.md/content/tranzitia-moldovei-la-economia-formala>.
5. *Clasamentul Transparency International*, Disponibil pe Internet: <http://www.transparency.md/2017/01/25/transparency-international-lanseaza-indicele-perceptiei-coruptiei-2016/>
6. <http://capital.market.md/ro/content/contrabanda-%E2%80%93-aproape-jum%C4%83tate-din-comer%C5%A3ul-republicii-moldova>
7. Budianschi D., Lupușor A., Fală A., Morcoțilo Iu. „*Discrepanța fiscală – o realitate invizibilă*”, Chișinău 2014, Disponibil pe Internet: http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/download/1282_3f38a03e63105f8154a2036547d3e436
8. Popa A., Lupușor A., Rosca I., Hirose K., Hettes M. „*Economia informală în Republica Moldova: O analiză cuprinzătoare*”, Disponibil pe Internet: http://www.cnpm.md/public/files/Economia_informala_26_03_2015.pdf
9. COSTANDACHI, Gheorghe. *Moldova pradă a economiei subterane și evaziunilor fiscale*. Chișinău, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”, 2012. Disponibil pe Internet: <http://viitorul.org/doc.php?l=ro&idc=294&id=3985&t=/STUDII-IDIS/Economie/Moldovaprada-a-economiei-subterane-si-a-evaziunilor-fiscale>
10. Biroul Național de Statistică a Republicii Moldova, <http://www.statistica.md/>
11. SCHNEIDER, Friedrich, BUEHN, Andreas, MONTENEGRO, Claudio E. *Shadow Economies All over the World: New Estimates for 162 Countries from 1999 to 2007*, The World Bank, July, 2010, Disponibil pe Internet: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/3928/WPS5356.pdf?sequence=1>
12. Schneider Friedrich, „*Size and Development of the Shadow Economy of European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments*” Disponibil pe Internet: http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2013/ShadEcEurope31_Jan2013.pdf